

Catul

Digt 61

INDHOLD

1-75: Til bryllupsguden	1
1-45: Påkaldelse	1
46-75: Lovprisning	3
76-120 Sang foran brudens hus	5
121-190 Bryllupsoptøget	7
191-235 Bryllupssang ved brudekammeret	10

1–75: Til bryllupsguden

1–45: Påkaldelse

Cöllis ð Hēlicōnī cūltōr, Ūrāniāe gēnūs, quī rāpīs tēnēram ād uīrūm uīrgīnem, ð Hýmēnāee Hýmēn, ð Hýmēn Hýmēnāēē;	5
cinge tempora floribus suaue olentis amaraci, flammeum cape laetus, huc huc ueni, niueo gerens luteum pede soccum;	10
excitusque hilari die, nuptialia concinens uoce carmina tinnula, pelle humum pedibus, manu pineam quate taedam.	15

collis (coll-) *m.3.*: høj, bjerg
 Heliconius (-us, -a, -um) *adj.*:
     fra bjerget *Hēlicon* i Bøótien
 cultor (cultōr-) *m.3.*: beboer
 Urania (A) *f.1.*: Urānia
     (astronomiens muse)
 genus (genēr-) *n.3.*: slægt, afkom, barn
 rapio (rapui, raptum, rapēre) *3.*:
     griber, stjæler
 tener (tener, tenera, tenerum) *adj.*: fin, ung
 Hymen Hymenaeae :
     interjektion/vokativ Kom bryllupsgud!
 —
 cingo (cixi, cinctum, cingēre) *3.*:
     vikler omkring, omkranser
 tempus (tempōr-) *n.3.*: tinding^a
 flōs (flōr-) *m.3.*: blomst
 svave *adv.*: sødt
 olens (olentis, olente) *adj.*: lugtende, duftende
 amāracus (O) *m./f.2.*:
     majoran (plante i familie med timian
     og oregano)

^aEn fælde: præcis samme ord kan også betyde tid!

flammeum (O) *n.2.*: brudeslør
 capio (cēpi, captum, capēre) *3.*: griber, tager
 laetus (-us, -a, -um) *adj.*: glad
 huc *adv.*: herhen
 venio (veni, ventum, venīre) *4.*: kommer
 niveus (-us, -a, -um) *adj.*: snehvid
 gero (gessi, gestum, gerēre) *3.*: bærer
 luteus (-us, -a, -um) *adj.*: gul
 soccus (O) *m.2.*: sandal
 —
 excio (excīvi, excitum, excīre) *4.*: tilkalder
 hilāris (-is, -e) *adj.*: munter, fest-
 nuptialis (-is, -e) *adj.*: bryllups-
 concīno (concīnui, concentum, concīnēre) *3.*:
     synger i kor
 vox (voc-) *f.3.*: stemme
 carmen (carmin-) *n.3.*: sang
 tinnūlus (-us, -a, -um) *adj.*: klar og høj
 pello (pulsi, pulsum, pellēre) *3.*:
     støder, tramper på
 humus (U) *f.4.*: jorden
 pes (ped-) *m.3.*: fod
 manus (U) *f.4.*: hånd
 pineus (-us, -a, -um) *adj.*: fyrre-
 quātio (—, quassum, quātēre) *3.*: svinger
 med
 taeda (A) *f.1.*: fakkel

namque Junia Manlio,
 qualis Idalium colens
 uenit ad Phrygium Venus
 iudicem, bona cum bona
 20   nubet alite uirgo,

 floridis uelut enitens
 myrtus Asia ramulis,
 quos Hamadryades deae
 ludicrum sibi roscido
 25   nutriunt umore.

 quare age, huc aditum ferens,
 perge linquere Thespieae
 rupis Aonios specus,
 nympa quos super irrigat
 30   frigerans Aganippe.

namque *adv.*: nemlig
 Junia (A) *f.1*: Júnía (bruden)
 Manlius (O) *m.2*: Mánlius (brudgommen)
 qualis *relativt pron.*: sådan som
 Idalium (O) *n.2*: Idálium
                  (forbjerg på Kypem helliget Venus)
 colo (colui, cultum, colere) *3*: dyrker, bebor
 Phrygius (-us, -a, -um) *adj.*: frygisk
 iudex (iudicis) *m.3*: dommer
 nubo (nupsi, nuptum, nubere) *3*: gifter mig
                  med + *DATIV* (fem. subjekt)
 ales (alitis) *f.3*: fugl, fuglevarsel
 —
 floridus (-us, -a, -um) *adj.*: blomstrende
 enitens *adj.*: strålende
 Asius (-us, -a, -um) *adj.*: asisk
 ramulus (O) *m.2*: gren
 Hamadryas (Hamadryad-) *f.3*:
                  trænymfe
 ludicrum (O) *n.2*: leg, sjov
 roscidus (-us, -a, -um) *adj.*: dugvåd
 nutrio (nutrivi, nutritum, nutrire) *4*:
                  ammer, føder
 umor (umoris) *m.3*: væske

quare *adv.*: derfor
 aditus (U) *m.4*: gang
 fero (tuli, latum, ferre) *3*: bringer, styrer
 pergo (perrexi, perrectum, pergere) *3*:
                  styrer, 'bliver ved'
 linquo (liqui, —, linquere) *3*: forlader
 Thespius (-us, -a, -um) *adj.*: thespisk
                  (Thespiæ var en by i Bøotien)
 rupis (rupis) *f.3*: klippe
 Aonius (-us, -a, -um) *adj.*: bøotisk,
                  Aónia var en by i Bøotien
 specus (U) *m.4*: hule
 irrigo (irrigavi, irrigatum, irrigare) *1*: vander
 frigerans (gerantis) *adj.*: kølende
 Aganippe (A) *f.1*:
                  kilden Aganippe ved Helikons fod

ac domum dominam uoca
 coniugis cupidam noui,
 mentem amore reuinciens,
 ut tenax hedera huc et huc
 arborem implicat errans. 35

36–45: Bemærkninger til brudepigerne

uosque item simul, integrae
 uirgines, quibus aduenit
 par dies, agite in modum
 dicite, o Hymenaeae Hymen,
 o Hymen Hymenaeae. 40

ut libentius, audiens
 se citarier ad suum
 munus, huc aditum ferat
 dux bonae Veneris, boni
 coniugator amoris. 45

46–75: Lovprisning

quis deus magis est ama-
 tis petendus amantibus?
 quem colent homines magis
 caelitum, o Hymenaeae Hymen,
 o Hymen Hymenaeae? 50

conjux (conjugis) *m.3.*: ægtefælle
 cupidus (-us, -a, -um) *adj.*: begærlig
 revincio (vinxi, vinctum, vincire) *4.*:
 omvinkler, binder
 ut *konj.*: ligesom (med indikativ)
 tenax (tenācis) *adj.*: fastholdende
 hedera (A) *f.1.*: vedbend, efeu
 arbor (arboris) *m.3.*: træ
 implico (implicāre) *1.*: omviklere
 errans (errantis) *adj.*: omstrefjende
 —
 item *adv.*: også
 simul *adv.*: samtidig
 integer, integra, integrum *adj.*: uberørt
 par (paris) *adj.*: tilsvarende
 ago (egi, actum, agere) *4.*: kommer
 in modum *præp.led.*: i takt

ut *konj.*: for at, så at (med konjunktiv)
 libentius *adv.*: hellere, mere villigt
 cito (citāre) *4.*: tilkalder

citarier^a = citari

munus (muneris) *n.3.*: opgave
 aditum ferat *se vers 26*
 dux (ducis) *m.3.*: fører, guide
 conjugator (-toris) *m.3.*: forener, stifter

—
 magis *adv.*: mere
 petendus est *gerund af peto*: bør opsøges
 colo (colui, cultum, colere) *3.*: dyrker
 caeles (caelitis) *m./f.3.*: gud

^a Arkaisk passiv infinitiv

te suis tremulus parens
 inuocat, tibi uirgines
 zonula soluunt sinus,
 te timens cupida nouus
 55   captat aure maritus.

 tu fero iuueni in manus
 flordam ipse puellulam
 dedis a gremio suae
 matris, o Hymenaeae Hymen,
 60   o Hymen Hymenaeae.

 nil potest sine te Venus,
 fama quod bona comprobet,
 commodi capere, at potest
 te uolente. quis huic deo
 65   compararier ausit?

 nulla quit sine te domus
 liberos dare, nec parens
 stirpe nitier; ac potest
 te uolente. quis huic deo
 70   compararier ausit?

 quae tuis careat sacris,
 non queat dare praesides
 terra finibus: at queat
 te uolente. quis huic deo
 75   compararier ausit?

tremulus (-us, -a, -um) *adj.*: rystende
 zonula (A) *f.1.*: bælte
 solvo, (solvi, solutum, solvere) 3: løser fra
   (solüünt har tre stavelser her)
 sinus (U) *m.4.*: folder (i tøj)
 timens (-ntis) *adj.*: frygtende
 capto (captavi, captum, captäre) 1: fanger,
   'lytter'
 auris (auris) *f.3.*: øre
 —
 ferus (-us, -a, -um) *adj.*: vild
 dedo (dedidi, deditum, dedäre) 3: overgiver
 gremium (O) *n.2.*: skød
 —
 sine *præp.m.abl.*: uden
 fama (A) *f.1.*: rygte
 comprobo (-probavi, -probatum, probäre) 1:
   godkender
 commodum (O) *n.2.*: fordel, noget godt

volo (volui, —, velle) —: vil
 comparo (-paravi, -paratum, -paräre) 1:
   sammenligner^a
 audeo (ausus sum, audäre) 2: halvdep.
   vover^a
 —
 queo (quivi, quitum, quäre) 4: kan,
   er i stand til
 stirpis (stirpis) *f.3.*: træstub, slægt
 nitor (nixus sum, niti) 3: *dep.*: støtter mig til
 —
 careo (carui, caritum, caräre) 2: mangler
   (+ *abl.*)
 sacra (O) *n.plur.*: kult
 praeses (praesidis) *m.3.*: forsvarer
 finis (finis) *m.3.*: grænse,
   (i plur.) landområder

^a Angående formen comparier, se v. 42.

^a ausit er perf.konj.

76–120 Sang foran brudens hus

claustra pandite ianuae. uirgo adest. uiden ut faces splendidas quatiunt comas? ... ... tardet ingenuus pudor. quem tamen magis audiens, flet quod ire necesse est.	80
flore desine. non tibi Au- runculeia periculum est, ne qua femina pulcrior clarum ab Oceano diem uiderit uenientem.	90
talis in uario solet diuitis domini hortulo stare flos hyacinthinus. sed moraris, abit dies. <prodeas noua nupta.>	95
prodeas noua nupta, si iam uidetur, et audias nostra uerba. uiden? faces aureas quatiunt comas: prodeas noua nupta.	100

claustrum (O) *n.2.*: slå, lukketøj
pando (pandi, passum, pandere) *3.*: åbner
ianua (A) *f.1.*: dør
viden = vides–ne
–ne *enklitisk partikel*: markerer spørgsmål
ut *konj.*: hvordan
fax (facis) *f.3.*: fakkel
coma (A) *f.1.*: hår
—
tardo (tardavi, tardatum, tardare) *1.*:
forsinker, holder tilbage
ingenuus (-us, -a, -um) *adj.*: medfødt
pudor (pudoris) *m.3.*: blufærdighed
fleo (fleui, fletum, flere) *2.*: græder

desino (desii, desitum, desinere) *3.*: holder op
med
periculum (O) *n.2.*: fare
Aurunculeia *f.1.*: Aurunculeia (bruden)
ne *konj.*: at (se HØ § 216)
—
talis, tale *pron.korr.demonst.*: sådan
(HØ § 53)
varius (-us, -a, -um) *adj.*: farverig
dives (divitis) *adj.3.*: rig
moror (moratus sum, morari) *1.dep.*: tøver
prodeo (prodii, proditum, prodire) *4.*:
går frem
—
aureus (-us, -a, -um) *adj.*: gylden

121–190 Bryllupsoptoget

tollite, o pueri, faces: flammeum uideo uenire. ite concinite in modum ‘io Hymen Hymenaeae io, io Hymen Hymenaeae.’	125
ne diu taceat procax Fescennina iocatio, nec nuces pueris neget desertum domini audiens concubinus amorem.	130
da nuces pueris, iners concubine! satis diu lusisti nucibus: libet iam seruire Talasio. concubine, nuces da.	135
sordebant tibi uillicae, concubine, hodie atque heri: nunc tuum cinerarius tondet os. miser a miser concubine, nuces da.	140
diceris male te a tuis unguentate glabris marite abstinere, sed abstine. io Hymen Hymenaeae io, <io Hymen Hymenaeae.>	145

flammeum (O) *n.2.*: brudeslør

—

procax (procacis) *adj.3.*: fræk, grov

Fescenninus (-us, -a, -um) *adj.*: fra byen

Fescennia

iocatio (-onis) *f.3.*: spøg^a

nux (nucis) *f.3.*: nød

desertus (-us, -a, -um) *adj.*: forladt,

‘ligger øde hen’

concubinus (O) *m.2.*: elsker

—

iners (inertis) *adj.3.*: sløv

ludo (lusi, lusum, ludere) *3.*: leger

libet *upersonligt verb.*: det behager

Taladius (O) *m.2.*: bryllupsfestråb

sordeo (sordui, —, sordere) *2.*: foragter

(+ dativ)

vilica (A) *f.1.*: husholderske

cinerarius (O) *m.2.*: frisør

tondeo (totondi, tonsum, tondere) *2.*: klipper

os (oris) *n.3.*: ansigt, hoved

—

male *adv.*: vanskeligt

unguentatus (-us, -a, -um) *adj.*: salveduftende

glaber (O) *m.2.*: ung slave uden skæg

abstineo (abstinui, —, abstinere) *2.*: holder
mig fra

^aFescennina iocatio var grovkornede spot-
tesange som skulle holde ondt borte.

scimus haec tibi, quae licent,
 sola cognita, sed marito
 ista non eadem licent.
 io Hymen Hymenaeae io,
 150   io Hymen Hymenaeae.

 nupta, tu quoque, quae tuus
 uir petet, caue ne neges,
 ni petitum aliunde eat.
 io Hymen Hymenaeae io,
 155   io Hymen Hymenaeae.

 en tibi domus ut potens
 et beata uiri tui,
 quae tibi sine seruiat
 (io Hymen Hymenaeae io,
 160   io Hymen Hymenaeae)

 usque dum tremulum mouens
 cana tempus anilitas
 omnia omnibus annuit.
 io Hymen Hymenaeae io,
 165   io Hymen Hymenaeae.

 transfer omine cum bono
 limen aureolos pedes,
 rasilemque subi forem.
 io Hymen Hymenaeae io,
 170   io Hymen Hymenaeae.

licet (licuit, licēre) 2.: er tilladt
 cognitus (-us, -a, -um) *adj.*: kendt
 maritus (O) *m.2.*: ægteemand
 —
 peto (petivi, petitum, petēre) 3.: søger,
   beder om
 caveo (cavi, cautum, cavēre) 2.: passer på
 ni *konj.*: for at ikke
 petitum 1. *supinum*: for at bede om
 aliunde *adv.*: andre steder
 —
 en *interjektion*: se der! (+ nom. el. akk.)
 sino (sivi, situm, sinēre) 3.: tillader
 servio (servi(v)i, servitum, servīre) 4.: tjener
   (alicui)

usque dum *konj.*: lige indtil
 tremulus (-us, -a, -um) *adj.*: rystende
 canus (-us, -a, -um) *adj.*: grå
 anilitas (-atis) *f.3.*: alderdom
 annuo (annui, —, annuēre) 3.: med et nik
   bekræfter (aliquid alicui)
 —
 transfero (transtuli, translatum, transferre) :
   3. fører over (aliquem aliquid)
 omen (ominis) *n.3.*: varsel
 limen (liminis) *n.3.*: dørtrin
 aureolus (-us, -a, -um) *adj.*: gylden
 rassilis *adj.3.*: glat
 subeo (subii, subitum, subīre) 4.: går under
 foris (foris) *f.3.*: dør

aspice, intus ut accubans uir tuus Tyrio in toro totus immineat tibi. io Hymen Hymenaeae io, io Hymen Hymenaeae.	175
illi non minus ac tibi pectore uritur intimo flamma, sed penite magis. io Hymen Hymenaeae io, io Hymen Hymenaeae.	180
mitte brachiolum teres, praetextate, puellulae: iam cubile adeat uiri. io Hymen Hymenaeae io, io Hymen Hymenaeae.	185
<uos,> bonae senibus uiris cognitae bene feminae, collocate puellulam. io Hymen Hymenaeae io, io Hymen Hymenaeae.	190

intus *adv.*: indenfor
 ut *konjunktion*: hvordan
 accubo (accubäre) *1.*: ligger
 Tyrius (-us, -a, -um) *adj.*: tyrisk, purpur^a
 torus (O) *m.2.*: seng
 immineo (imminere) *2.*: efterstræber,
   'er optaget af' (+ dativ)

senis (senis) *adj.3.*: gammel
 cognitus (-us, -a, -um) *adj.*: kendt, prøvet
 colloco (collocavi, collocatum, collocare) *1.*:
   anbringer, sætter på plads

pectus (-oris) *n.3.*: bryst
 uro (ussi, ustum, urere) *3.*: brænder
 intimus (-us, -a, -um) *adj.*: inderst
 penite *adv.*: dybt

bracchiolum (O) *n.2.*: lille arm
 teres (-etis) *adj.3.*: buttet
 praetextatus (-us, -a, -um) *adj.*:
   med purpurbræmmede toga

^aTyros var en by i Fønikien som var specielt berømt for sin purpurfarve.

<p>ludite ut libet, et breui liberos date. non decet tam uetus sine liberis nomen esse, sed indidem semper ingenerari.</p>	215
<p>Torquatus uolo paruulus matris e gremio suae porrigens teneras manus dulce rideat ad patrem semihiante labello.</p>	220
<p>sit suo similis patri Manlio et facile insciis noscitetur ab omnibus, et pudicitiam suae matris indicet ore.</p>	225
<p>talis illius a bona matre laus genus approbet, qualis unica ab optima matre Telemacho manet fama Penelopeo.</p>	230
<p>claudite ostia, uirgines: lusimus satis. at boni coniuges, bene uiuite et munere assiduo ualentem exercete iuuentam.</p>	235

brevi (af brevis (adj.)) *adv.*: på kort tid
vetus (veteris) *adj.3.*: gammel
indidem *adv.*: samme sted fra,
  'fra samme kilde'
ingenero (ingenerare) 1.: frembringer, skaber
—
(Manlius) Torquatus (O) *m.2.*:
  (brudgommens slægtsnavn)
gremium (O) *n.2.*: skød
porrigo (porrexi, porrectum, porrigere) 3.:
  rækker frem
dulce (af dulcis (adj.)) *adv.*: sødt
rideo (risi, risum, ridere) 2.: smiler
semihians (-ntis) *adj.3.*: halvåben
labellum (O) *n.2.*: læbe

similis *adj.3.*: ligesom (+ dativ)
inscius (-us, -a, -um) *adj.*: uvidende
noscito (noscitare) 1.: kender
pudicitia (A) *f.1.*: dyd
indico (indicare) 1.: viser
os (oris) *n.3.*: ansigt
—
laus (laudis) *f.3.*: ros
genus (generis) *n.3.*: slægt, afstamning
approbo (approbare) 1.: beviser
unicus (-us, -a, -um) *adj.*: enestående
Penelopeus (-us, -a, -um) *adj.*: som kommer
  fra Penelope
—
ostium (O) *n.2.*: dør
conjux (conjugis) *m./f.3.*: ægtefælle
munus (muneris) *n.3.*: opgave
adsiduus (-us, -a, -um) *adj.*: vedvarende
valens (valentis) *adj.3.*: energisk
exerceo (exercere) 2.: øver, 'tilbringer'
juventa (A) *f.1.*: ungdom